

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу *ДОВБНІ АРТЕМА ОЛЕКСАНДРОВИЧА «Удосконалення профілактики маститів в умовах промислових комплексів»*, представлені на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 211 – Ветеринарна медицина галузі знань 21 – Ветеринарна медицина

Актуальність обраної теми дисертаційної роботи. Одним з невідкладних завдань подальшого розвитку молочного тваринництва є підвищення продуктивності корів та покращення харчових та санітарно-технологічних якостей одержуваного молока. Господарсько-економічною проблемою у країнах з інтенсивним молочним тваринництвом є хвороби вимені у великої рогатої худоби. Запалення вимені серед корів є дуже поширеним і спричиняє тваринництву величезні збитки, зумовлюючи значні втрати молока за рахунок зниження молочної продуктивності, зменшення термінів господарського використання корів, погіршення якості молока та молочної продукції.

Одним з найефективніших шляхів вирішення цієї проблеми є профілактика. Однак, не дивлячись на приділення великої уваги, питання залишається відкритим, бо існуючі превентивні заходи не завжди задовольняють вимоги сьогодення. Тож удосконалення профілактики маститів корів, особливо в умовах промислових комплексів, є актуальним напрямком досліджень.

Наукова новизна результатів дослідження. Вперше проведено моніторинг сучасного стану вітчизняного ринку протимаститних засобів, що використовують для потреб тваринництва. Встановлені причини та динаміка захворювання на клінічний та субклінічний корів мастит в умовах промислового виробництва молока в північно-східній частині України. Обґрунтовано та розроблено рецептуру нового препарату Йодомаст для профілактики маститу корів в період сухостою та досліджено його властивості. Впроваджений новий екологічно безпечний протимаститний засіб Сульфацеф для лікування корів в період лактації, розроблена ефективна схема лікування та профілактики маститів корів з застосуванням розроблених препаратів.

Практичне і теоретичне значення роботи. Практичне та теоретичне

значення роботи пов'язане з розробленням рецептури і визначенням властивостей препаратів Йодомаст та Сульфациф. Проведено перевірку ефективності запропонованої схеми застосування комплексу розроблених протимаститних препаратів у виробничих умовах, розрахована економічна ефективність застосування досліджених засобів у технологіях тваринництва.

Отримані результати дисертаційної роботи уведені до курсів вивчення дисциплін «Ветеринарне акушерство» та «Ветеринарна фармакологія» для підготовки магістрів зі спеціальності 211 «Ветеринарна медицина» у Сумському національному аграрному університеті.

На основі матеріалів дисертаційної роботи розроблені науково-методичні рекомендації «Розробка ефективних методів лікування дійних корів за клінічного та субклінічного маститу».

Структура дисертаційної роботи. Робота сформована та структурована згідно вимог, викладена на 116 сторінках комп'ютерного тексту, містить передбачені вимогами розділи і складається з анотації, вступу, огляду літератури, основної частини (вибір напрямків досліджень, матеріалів і методів виконання роботи, результати власних досліджень, аналіз та узагальнення одержаних результатів, висновки і пропозиції виробництву), списку використаних джерел, додатків.

У «Вступі» визначено актуальність обраного напрямку досліджень і стан вивчення проблеми, сформульовано чіткі мету та завдання, визначено об'єкт, предмет та методи досліджень, зазначено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача, апробацію та публікації за темою дисертаційної роботи.

Розділ «Огляд літератури» складається з п'яти підрозділів, в яких автором висвітлено питання маститу великої рогатої худоби як загрози молочної промисловості, факторів ризику при маститі корів, контролю та лікування стада корів від маститу, найбільш поширених лікарських засобів для лікування та профілактики маститу.

При написанні даного розділу Довбня А.О. продемонстрував кваліфіковане володіння науковою інформацією щодо теми дослідження з глибоким аналізом достатнього об'єму вітчизняної та зарубіжної наукової літератури. З підрозділу «Висновок з огляду літератури» очевидно, що вивчення досліджуваної

проблеми є недостатнім.

У другому розділі описано вибір напрямків досліджень, матеріал та методи виконання роботи із презентацією загальної схеми та етапів досліджень і зазначенням як класичних, так і новітніх методів досліджень, що дозволяють отримати та об'єктивно оцінити результати роботи.

В основному розділі «Результати власних досліджень» послідовно відображена реалізація поставлених завдань. Він складається з п'яти підрозділів, які присвячені:

- аналізу сучасного ринку протимаститних засобів для корів;
- дослідженню динаміки захворювання корів на мастит в умовах промислового виробництва молока;
- розробці та впровадженню протимаститних препаратів Сульфацеф Йодомаст в сухостійний та післяродовий періоди;
- обґрунтуванню схеми профілактики та лікування маститів на виробництві з використанням препаратів Сульфацеф та Йодомаст.

У розділі «Аналіз та узагальнення результатів досліджень» автор проводить логічно побудований глибокий аналіз отриманих результатів, зіставляючи отримані дані з даними наукової літератури.

За результатами досліджень зроблено п'ять науково обґрунтованих висновків, які повністю відображають матеріали дисертаційної роботи, ґрунтуються на отриманих автором фактах і логічно впливають із отриманих результатів дослідження.

Пропозиції виробництву можуть бути використаними у навчальному процесі та науково-дослідній роботі при підготовці фахівців у закладів вищої освіти, а також фахівцями в практичній роботі.

Список літератури містить 268 джерел, з яких 195 – латиною.

Додатки складаються загалом з 5 документів, включаючи список опублікованих за темою дисертації праць, Інструкції до препаратів, Висновок комісії з біоетики.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій у дисертації. Дисертаційна робота Довбні А.О. «Удосконалення профілактики маститів в умовах промислових комплексів» є підсумком власних наукових досліджень, її зміст відповідає спеціальності 211 –

Ветеринарна медицина галузі знань 21 – Ветеринарна медицина. Вибір методик досліджень та інтерпретація отриманих результатів свідчать про те, що дисертант володіє ними досконало і досягнув поставленої у роботі мети.

Обґрунтованість наукових досліджень, висновків і рекомендацій дисертації та їх вірогідність підтверджується відповідним методичним рівнем поставлених експериментів, логічністю та послідовністю виконаних етапів досліджень, відповідністю поставленій меті і завданням роботи обраних методів з використанням достатньої кількості тварин та виконаних експериментів.

Визначення мети дослідження відповідає актуальності теми та її науково-практичному значенню і витікає із назви роботи. Наведені у дисертації об'єкт та предмет досліджень відповідають основним напрямкам роботи.

Наукові положення роботи обґрунтовані, а з наведених результатів досліджень, їх апробації у виробничих умовах і отриманого економічного ефекту випливає практична цінність дисертаційної роботи.

Повнота викладення одержаних результатів в опублікованих працях. Основні наукові положення, висновки та практичні рекомендації, сформульовані у дисертації, викладені у 8 наукових працях, у тому числі: 1 – проіндексоване у базах даних Scopus, 3 – наукові фахові видання України, 3 – тези і матеріали конференцій, 1 – методичні рекомендації.

Матеріали дисертаційної роботи достатньо апробовані, доповідались і були схвалені на науково-практичних конференціях різного рівня.

Недоліки в оформленні дисертації, зауваження, питання та побажання. Поряд з наведеними перевагами та надбаннями роботи у процесі знайомства з нею виникло ряд зауважень та питань, на які автору необхідно надати пояснення:

1. Обсяг анотації повинен становити 0,2-0,3 авторських аркуша (за фактом – 0,1). Натомість загальний обсяг розділу «Огляд літератури» складає 28 %, тоді як не повинен перевищувати 20% обсягу основної частини дисертації.

2. У розділах дисертації зроблено посилання на всі наукові праці здобувача, наведені в анотації. Список цих праць має також міститися у списку використаних джерел.

3. В чому полягає екологічна безпечність розробленого і запропонованого

протимаститного засобу?

4. Одним із завдань досліджень було аргументувати економічні перспективи застосування досліджених засобів у технологіях тваринництва для зменшення імпортозалежності молочної галузі, однак у «Висновках» це не знайшло відображення.

5. У «Додатках» не наведено відомості про апробацію результатів дисертації. У разі якщо результати досліджень впроваджено, відомості подаються із зазначенням найменувань організацій, в яких здійснено впровадження. У цьому випадку додатки можуть містити копії відповідних документів.

6. Згідно Вимог до оформлення дисертації (наказ № 40 Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р.) «Обов'язковим додатком до дисертації є список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію результатів дисертації (зазначаються назви конференції, конгресу, симпозіуму, семінару, школи, місце та дата проведення, форма участі)».

Як дискусійні питання та побажання, на окремі з яких теж необхідні пояснення чи додаткові уточнення:

1) У назві роботи логічним було б зазначити вид тварин.

2) «Анотацію» слід внести до «Змісту».

3) Опціонально наводити висновки за кожним розділом дисертаційної роботи із переліком посилань на список використаних джерел та публікації дисертанта, які розкривають зміст положень, викладених в даному розділі.

4) «СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ» повинен складатися із підпунктів публікацій: опублікованих основні наукові результати дисертації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації і додатково відображають наукові результати дисертації. Підпункт «Scopus» розширити на «Стаття у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базах даних Scopus».

5) Кількість цифр після коми – одна або дві, але однотипово (по всьому тексту).

6) Силабус є навчальною програмою дисципліни і до нього не вносяться результати дисертаційної роботи (стор. 18, 1-й абзац);

7) Виходячи з того, що завданнями і результатами дослідження було

визначення динаміки захворювання на мастит, то стан питання необхідно було б висвітлити в «Огляді літератури».

8) У розділі II «МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ» підрозділу 2.1 «Матеріали досліджень» (стор. 54, 2-й абзац) зазначено «Виробничі дослідження проведено в молочнотоварних господарствах північно-східної частини України, а саме в Сумській, Чернігівській та Харківській області». Необхідно вказати назву господарств. У цьому ж розділі слід зазначити вік, живу масу тварин і т. і.

9) Чим відрізняються показники «Отелилось нетелів» та «% отелень (нетелі) від фуражних» (стор. 65, табл. 3.1)?

10) Що означає термін «отельна лактація» (стор. 67, останній абзац)?

Крім того, у роботі виявлено незрозумілі чи невдалі вислови, терміни та речення як то: «родова лактація» чи «субклінічні відхилення» (стор. 3, 1-й абзац), «лікування тварин від маститу» (стор. 4, 2-й абзац), не «зимою», а «взимку» та «навесні» замість «весною» (стор. 3, 1-й абзац і далі по тексту).

Робота має певну кількість неточностей, орфографічних, граматичних та стилістичних помилок і опісок (стор. 3, 1-й абзац; стор. 59, пункт 1 і далі по тексту). У «Додатках»: відсутня нумерація сторінок та відомості про апробацію результатів дисертації.

Описки та неточності – це неупорядковане використання символів при написанні тексту: тире, дефіс, мінус, довге тире і т. і. (по тексту роботи). В окремих таблицях відсутнє розставлення переносів (стор. 69, табл. 3.5 та стор. 78, табл. 3.12);

Не позбавлена робота й граматичних та орфографічних помилок – пропущені чи зайві крапки, коми, символи/знаки, міжзнакові та міжрядкові інтервали («Анотація, 2 стор., 1-й абзац», стор. 4, 1-й абзац; стор. 17, передостанній абзац; стор. 27, останній абзац і далі по тексту),

Однак, зазначені вище зауваження, дискусійні питання та побажання не є принциповими чи критичними, не знижують цінності роботи і не впливають на цілком позитивне враження від неї.

Загальний висновок. Враховуючи актуальність теми, наукову новизну, практичне та теоретичне значення, методичний рівень та обсяг проведеної роботи, аналіз і інтерпретацію отриманих результатів, їх апробацію та

висвітлення у наукових працях вважаю, що дисертаційна робота «Удосконалення профілактики маститів в умовах промислових комплексів» є завершеною науковою працею, відповідає вимогам наказів Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 759 та від 31.05.2019 р. «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40» і Постанові Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор – *Довбня Артем Олександрович* – заслуговує на присудження освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 211 – Ветеринарна медицина галузі знань 21 – Ветеринарна медицина.

Офіційний опонент:

доктор ветеринарних наук, професор,
професор кафедри ветеринарної
хірургії і репродуктології
Дніпровського державного
аграрно-економічного університету

Павло СКЛЯРОВ

7 серпня 2023 року

